

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 86 เน้นกระบวนการที่จะมีให้เด็กหรือเยาวชนมีคำพิพากษาคัดตัวอันเป็นการลดตราบาปมิให้เด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดนั้นถูกลดตราหน้าว่าเป็นอาชญากรซึ่งขั้นตอนกระบวนการดังกล่าวนี้ถือได้ว่าเป็นขั้นตอนกระบวนการใหม่ที่เกิดขึ้นในชั้นก่อนฟ้องกล่าวคือ เป็นการลดขั้นตอนทางกระบวนการทางตุลาการต่อเด็กและเยาวชนเพื่อให้สอดคล้องต่ออนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กข้อ 40 อีกทั้งในขั้นตอนของมาตรา 86 คือการนำมาตรการหันเหคดีออกจากกระบวนการยุติธรรม (Diversion) โดยวิธีการของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) โดยการหันเหคดีออกจากกระบวนการยุติธรรม ถือเป็นมาตรการหลักสามารถใช่วิธีการได้หลายรูปแบบเช่น การใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) เป็นต้น โดยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เน้นการมีส่วนร่วมของกระบวนการทุกฝ่าย เช่น ผู้เสียหาย หรือ เหยื่อ (Victim) ซึ่งรวมถึงญาติของผู้เสียหายหรือบุคคลต่างๆที่เป็นฝ่ายของเหยื่อผู้เสียหาย ฝ่ายของผู้กระทำความผิดรวมถึงญาติบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้กระทำความผิดและสุดท้ายได้แก่ฝ่ายของผู้เป็นคนกลางซึ่งได้แก่ผู้ประสานงาน หน่วยงาน หรือชุมชนของผู้กระทำความผิดซึ่งมีหน้าที่ที่จะต้องมารับทราบถึงพฤติกรรมของเด็กหรือเยาวชนในชุมชนของตนพร้อมทั้งหาวิธีการเยียวยาแก้ไขทั้งเหยื่อผู้เสียหายและตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนเอง ขั้นตอนวิธีการเช่นว่านี้จึงเป็นการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์อย่างชัดเจน การใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 จึงเป็นมาตรการใหม่และเป็นเครื่องมือใหม่ในทางกฎหมายที่จะแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนยิ่งกว่ามุ่งที่จะลงโทษ และ เมื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมของผู้ที่มีบทบาทในการแก้ไขปัญหารื่องเด็กมาอย่างช้านานอย่างศาลเยาวชนและครอบครัวย่อมถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทหลักในการแก้ไขปัญหานี้เนื่องจาก ศาลเยาวชนและครอบครัวนั้นเป็นศาลที่ใช้อำนาจตุลาการถึงสังคมสงเคราะห์ให้มีผู้พิพากษา ผู้พิพากษาสมทบ ที่ได้รับการคัดเลือกมาจากผู้ที่มีคุณสมบัติที่ตรงตามระเบียบของคณะกรรมการตุลาการและถือเป็นข้าราชการฝ่ายตุลาการสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมที่จะลงมาแก้ไขปัญหารื่องเด็กและเยาวชนอย่างใกล้ชิดเมื่อมีการใช้มาตรการ

พิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องจึงต้องมีการทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูซึ่งในรายละเอียดของแผนนั้นย่อมเป็นสิ่งสำคัญของการแก้ไขปัญหาย่างแท้จริง โดยจากการศึกษาวิเคราะห์แล้วพบว่าในต่างประเทศสหภาพที่สำคัญในการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาของเด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องนั้นเป็นบทบาทของศาลเยาวชน ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนที่ศาลเป็นผู้มีคำสั่งให้นำคดีนั้นเข้าสู่กระบวนการของการใช้มาตรการพิเศษพร้อมทั้งให้รายงานความคืบหน้าให้ศาลทราบถึงรายละเอียดของแผนหากศาลเห็นว่ารายละเอียดของแผนนั้นไม่เป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กซึ่งศาลเยาวชนก็สามารถมีคำสั่งให้แก้ไขให้เป็นประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนมากที่สุดได้และจึงสั่งให้คดีนั้นเข้าสู่กระบวนการของการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาและในระหว่างของการดำเนินการตามแผนนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องยังมีหน้าที่ที่จะต้องรายงานผลการดำเนินการให้ศาลทราบเป็นระยะที่เป็นเช่นนั้นเนื่องจากต้องการทราบความคืบหน้าของการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเป็นระยะและเมื่อมั่นใจว่าเด็กและเยาวชนนั้นสามารถกลับตัวกลับใจเป็นพลเมืองดีได้ก็ย่อมที่จะไม่ย้อนกลับมากระทำความผิดอีก ฉะนั้นการที่ไม่ให้ศาลเข้าไปมีบทบาทของการเห็นชอบด้วยแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นก่อนฟ้องโดยมองว่าเป็นขั้นตอนที่ศาลยังไม่ควรไปก้าวล่วงถึงอำนาจของพนักงานอัยการนั้นย่อมเป็นสิ่งที่ไม่คลาดเคลื่อนทางความคิดและความเห็นทางวิชาการ โดยมีได้มองถึงหลักผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสิ่งสำคัญอย่างแท้จริง

ซึ่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กมีศักดิ์เป็นกฎหมายระหว่างประเทศโดยสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติมีมติยอมรับเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2532 และประเทศไทยเป็นหนึ่งในภาคีของอนุสัญญาฉบับดังกล่าวจึงต้องมีหน้าที่ในการอนุวัติการกฎหมายภายในประเทศให้สอดคล้องกับอนุสัญญาฉบับดังกล่าวโดยบทบัญญัติของอนุสัญญาที่สอดคล้องต่อการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาโดยมีเจตนารมณ์เพื่อต้องการมิให้เด็กและเยาวชนต้องเข้าสู่กระบวนการทางตุลาการโดยไม่จำเป็นได้แก่อนุสัญญาข้อที่ 40 3 (b) แต่ทั้งนี้การที่จะขึ้นตอนทางกระบวนการทางตุลาการนั้นมีได้หมายความว่า ศาล หรือ ผู้พิพากษา ผู้ใช้อำนาจตุลาการจะเข้ามาแก้ปัญหาได้แต่ในทางกลับกันย่อมเป็นประโยชน์กับเด็กหรือเยาวชนมากกว่าซึ่งแตกต่างกับบทบาทของศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีอาญาทั่วไป เพราะการแก้ปัญหานั้นกระทำไปโดยยึดหลักประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กข้อ 3

จากการศึกษาเปรียบเทียบถึงบทบาทของศาลเยาวชนในประเทศนิวซีแลนด์ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศฝรั่งเศส พบว่าบทบาทของศาลเยาวชนในประเทศนั้นๆมีการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) มาเป็นพื้นฐานของการใช้มาตรการพิเศษ โดยให้ศาลเยาวชนเป็นผู้ที่มีบทบาทในการที่จะมีคำสั่งในการใช้มาตรการพิเศษอีกทั้งยังเป็นผู้ที่

จะต้องมีอำนาจในการเห็นชอบกับแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้นรวมถึงเนื้อหาความเหมาะสมของแผนอีกด้วย แต่ก็ยังมีรายละเอียดเพียงเล็กน้อยในการใช้มาตรการดังกล่าวอยู่บ้าง คือ ประเทศนิวซีแลนด์ มีการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) มาบังคับใช้กับกระบวนการยุติธรรมของเด็กและเยาวชน มีต้นกำเนิดมาจากชนเผ่าเมารี (Maori) โดยกฎหมายที่จะบังคับใช้กับเด็กที่กระทำความผิดได้แก่ Children, Young Person, And Their Families Act 1989 กฎหมายฉบับนี้ใช้วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัว (Families Group Conference) มาบังคับใช้เพื่อให้เกิดความปรองดองกันระหว่างผู้กระทำความผิดกับผู้เสียหายและในขณะเดียวกันก็เป็นการเยียวยาผู้เสียหายควบคู่กัน แม่เด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดนั้นจะไม่สารภาพก็ตาม โดยการประชุมกลุ่มครอบครัวนั้น ยังมีส่วนร่วมของหน่วยงานอื่นๆนอกเหนือจากฝ่ายผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดแล้วยังมี ตำรวจ ที่ปรึกษากฎหมาย รวมถึงตัวแทนของฝ่ายผู้เสียหายและตัวแทนของผู้กระทำความผิดซึ่งการประชุมกลุ่มครอบครัวนี้เป็นอำนาจหน้าที่ของศาลเยาวชนในการที่จะสั่งให้ประชุมกลุ่มครอบครัวและให้ถือว่าการประชุมนั้นถูกจัดตั้งขึ้นภายในอำนาจหน้าที่ของศาลรวมถึงเงื่อนไขต่างๆของแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ซึ่งศาลต้องทราบด้วย เมื่อศาลเห็นชอบด้วยกับขั้นตอนแล้วจึงมีคำสั่งให้ดำเนินการตามแผนและมีอำนาจทบทวน แก้ไขเพิ่มเติมได้ภายหลังหากปรากฏว่าแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูไม่สอดคล้องกับเด็กและเมื่อเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 86 พบว่าขั้นตอนของการทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ที่ศาลเข้าไปมีบทบาทในชั้นก่อนฟ้องเกี่ยวกับแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู นั้นแบ่งเป็น 4 ช่วงระยะเวลาดังนี้

1. การเข้าสู่แผน ซึ่งขั้นตอนนี้เป็นอำนาจของผู้อำนวยการสถานพินิจโดยแท้ในการที่จะเริ่มทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเพื่อเสนอต่อพนักงานอัยการเพื่อให้เห็นชอบด้วยกับแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู แต่ในขั้นตอนนี้บทบาทของศาลเยาวชนไม่สามารถเข้าถึงแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ได้เนื่องจากการเริ่มต้นการทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู กฎหมายมิได้บัญญัติให้ศาลต้องมีคำสั่งในการทำแผนแก้ไขบำบัด ฟื้นฟูไปยังผู้อำนวยการสถานพินิจ เช่นเดียวกับประเทศนิวซีแลนด์ จึงทำให้เกิดผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนกับศาล โดยศาลไม่อาจรับรู้ถึงการทำแผนดังกล่าวได้ ทำให้การติดตามผลการดำเนินการระหว่างเด็กกับศาลขาดหายไป

2. การทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ขั้นตอนนี้ เป็นอำนาจของผู้อำนวยการสถานพินิจในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 86 วรรคสอง ได้บัญญัติให้อำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวเพียงการตรวจสอบการทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ถือว่าเป็นเรื่องที่ดีและเหมาะสมแล้วเนื่องจากศาลเยาวชนเป็นองค์กรตุลาการที่เป็นอิสระและมีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านกฎหมาย

เป็นอย่างดี การตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจึงนับว่าเป็นประโยชน์สูงสุดแก่เด็กและเยาวชนประการหนึ่ง แต่เพียงแต่การตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายเพียงอย่างเดียวแต่ไม่มีอำนาจที่จะแก้ไขแผนจึงยังไม่อาจเพียงพอที่จะแก้ไขปัญหาได้ทันทั่วถึง ทำให้ปัญหาการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูล่าช้าออกไปโดยไม่จำเป็น

3. เนื้อหาและเงื่อนไขของแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ตามมาตรา 86 ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญของการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ศาลมีได้มีบทบาทในการพิจารณาเห็นชอบด้วยกับเนื้อหาของแผน แก้ไขบำบัดฟื้นฟู ในชั้นก่อนฟ้องคดีซึ่งในชั้นตอนนี้เป็นบทบาทของผู้อำนวยการสถานพินิจซึ่งเป็นผู้ริเริ่มทำแผนและกำหนดเงื่อนไข รายละเอียดของแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เสนอต่อพนักงานอัยการ เพื่อให้พนักงานอัยการเห็นชอบหรือสั่งให้แก้ไขแผนนั้นได้ ซึ่งในชั้นตอนนี้อาจศาลเยาวชนเข้าไปมีบทบาทในการเห็นชอบด้วยกับแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งกับเด็กและเยาวชนที่ทำความผิด เนื่องจากศาลเยาวชนมีผู้พิพากษาซึ่งได้รับการคัดเลือกโดยเฉพาะ ประกอบกับผู้พิพากษาสมทบซึ่งอุทิศเวลาส่วนตัวมาแก้ไขปัญหาคriminal ของเด็กและเยาวชนอีกทั้งศาลเยาวชนยังมีศูนย์ให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เด็กและเยาวชนโดยมีนักจิตวิทยาประจำศาลทำงานร่วมกับทีมแพทย์ผู้ชำนาญจากโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์และกรมจิตวิทยาในขณะที่ยังไม่มีความพร้อมในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กหรือเยาวชนเช่นศาลเยาวชนและครอบครัว การกำหนดเงื่อนไขของแผนถือว่าเป็นรายละเอียดที่สำคัญของการแก้ไขปัญหาคriminal ความเหมาะสมจึงเป็นเรื่องสำคัญโดยจะต้องไม่ละเมิดสิทธิของเด็กและเยาวชนที่ได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายด้วยในขณะเดียวกันนั้นก็แก้ไขเด็กที่ทำความผิดให้กลับตัวกลับใจเป็นพลเมืองดีต่อไปและไม่ย้อนกลับมาทำความผิดในลักษณะซ้ำซากอีก

4. การติดตามความสำเร็จของแผน จากการศึกษาไม่พบว่าในประเทศนิวซีแลนด์มีการติดตามความสำเร็จของแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ภายหลังจากปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูสำเร็จแล้ว ซึ่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ก็มีได้บัญญัติให้อำนาจศาลในการติดตามความสำเร็จของแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูไว้เช่นกันในความเห็นของผู้เขียนมองว่าการติดตามผลสำเร็จของแผนนั้นเป็นการป้องกันการทำความผิดมิให้กลับมาทำความผิดรวมถึงพฤติกรรมที่สุ่มเสี่ยงที่จะทำความผิดอีก

ประเทศฝรั่งเศส มีการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนที่ทำความผิดในชื่อกฎหมายว่าด้วยผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นเด็ก (Ordonnance n 45-174 du 2 février 1945 relative a l' enfance délinquante) จากการศึกษาพบว่าในประเทศฝรั่งเศสนั้นศาลมีบทบาทกับเด็กและเยาวชนตั้งแต่ในชั้นสอบสวนเรียกว่าผู้พิพากษาสอบสวน (Juge d'instruction) โดยการใช้มาตรการพิเศษของผู้พิพากษาสอบสวนนั้นคือในระหว่างพิจารณานั้นอาจส่งตัวเด็กไปยัง

บุคคลใดที่กฎหมายบัญญัติไว้ก็ได้การใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาของประเทศฝรั่งเศส โดยผู้พิพากษาจะเน้นไปทางการให้การศึกษากับผู้กระทำความผิดเป็นหลัก กฎหมายอีกฉบับหนึ่งก็นำมาใช้บังคับเพื่อให้เด็กและเยาวชนหันเหออกจากกระบวนการยุติธรรมได้แก่ การใช้มาตรการความตกลงในทางอาญา (La composition pénale) ซึ่งเป็นหนึ่งในกฎหมายชะลอการฟ้องเริ่มจากพนักงานอัยการร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลเห็นชอบกับข้อเสนอเกี่ยวกับการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาโดยมาตรการต่างๆที่พนักงานอัยการเสนอเขาไปเพื่อให้ศาลเห็นชอบด้วย ตัวอย่างเช่น การอบรมเกี่ยวกับหน้าที่ของประชาชนที่ดีหรือการให้การศึกษาเพิ่มเติม รวมถึงการชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 86 แล้วพบว่ามีส่วนที่ใกล้เคียงกับกฎหมายไทยเป็นอย่างมาก โดยการเสนอมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาของประเทศฝรั่งเศสนั้นคล้ายกับการทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เด็กและเยาวชนของไทย ซึ่งมีข้อสังเกตว่าในประเทศฝรั่งเศสจะมีการทำงานร่วมมือกันระหว่างองค์กรพนักงานอัยการ กับ องค์กรศาล เพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชน ให้ศาลมีบทบาทในการเห็นชอบด้วยกับแผน แต่ประเทศไทยนั้น บทบาทของศาลเยาวชนในการเห็นชอบด้วยกับแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูขึ้นก่อนฟ้องกฎหมายมิได้บัญญัติให้อำนาจศาลเยาวชนเข้าไปมีบทบาทได้อย่างเช่นประเทศฝรั่งเศสจากการศึกษาผู้วิจัยมองว่าหากให้ศาลเข้าไปมีบทบาทเห็นชอบด้วยกับแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูแล้ว ย่อมเป็นประโยชน์กับเด็กหรือเยาวชนมากกว่า เนื่องจากแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูมีการตรวจสอบกลับกรองโดยองค์กรตุลาการและองค์กรอัยการซึ่งใช้อำนาจถึงตุลาการ ประโยชน์สูงสุดย่อมที่จะตกอยู่กับเด็กและเยาวชนมากที่สุด

ประเทศสหรัฐอเมริกา จากการศึกษาพบว่ามีกรนำวิธีการหันเหคดีเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรม (Diversion) มาบังคับใช้กับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดผ่านกฎหมายว่าด้วยการป้องกันการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน (The Juvenile Justice And Delinquency Prevention Act) ซึ่งมุ่งเน้นให้เด็กและเยาวชนสำนึกในการกระทำโดยการบริการสังคมในขณะที่เดียวกันก็ป้องปรามมิให้เด็กหรือเยาวชนหวนกลับมากระทำความผิดอีก โดยมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในประเทศสหรัฐอเมริกาที่นิยมคือการจัดตั้งคณะกรรมการฟื้นฟูชุมชน มีลักษณะในการล้อมวงเพื่ออภิปรายถึงปัญหา การที่จะใช้มาตรการนี้ได้จะต้องเป็นไปโดยคำสั่งของศาลเท่านั้น และเมื่อประชุมเสร็จแล้วจะต้องกำหนดบทลงโทษที่เหมาะสมรวมถึงระยะเวลาให้ศาลทราบอีกด้วย สิ่งที่มีความคล้ายคลึงกับกฎหมายของประเทศไทย คือ เป็นการทำงานร่วมกันขององค์กรหลายฝ่ายเช่น พนักงานคุมประพฤติ นักสังคมสงเคราะห์ ตำรวจ พนักงาน

อัยการ เป็นต้น และหากเป็นคดีร้ายแรงก็จะต้องได้รับการแก้ไขโดยผู้พิพากษาศาลเยาวชนเพื่อตรวจสอบว่าการกระทำเช่นนั้นของเจ้าพนักงานอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายหรือไม่

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศไทยพบว่า การทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ซึ่งอยู่ในขั้นตอนก่อนฟ้องตามมาตรา 86 นั้น เป็นอำนาจของผู้อำนวยการสถานพินิจในการเริ่มทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เพื่อเสนอต่อพนักงานอัยการเพื่อเห็นชอบหรือสั่งแก้ไขแผนแล้วจึงดำเนินการตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ซึ่งเงื่อนไขของแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ถือเป็นเรื่องที่สำคัญเปรียบเสมือนบทลงโทษเชิงแก้ไขฟื้นฟูที่ต้องมีความเหมาะสม ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้รับความร่วมมือจากหลายองค์กร โดยเฉพาะศาลเยาวชนซึ่งเป็นผู้มีความชำนาญในการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนมาอย่างเนิ่นนาน มีผู้พิพากษาที่ได้รับการคัดเลือกจากผู้พิพากษาซึ่งต้องเป็นผู้มีอหยาศัยและความประพฤติที่เหมาะสมที่จะปกครองและอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน และเป็นผู้มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาครอบครัว มีผู้พิพากษาสมทบ ที่ต้องมีคุณสมบัติมีหรือเคยมีบุตรหรือเคยอบรมเลี้ยงดูเด็กหรือทำงานเกี่ยวกับสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เยาวชนหรือครอบครัว มาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 3 ปี จึงมีความชำนาญในการแก้ไขปัญหาคกรกระทำคามผิดของเด็กและเยาวชนได้เป็นอย่างดี ในฐานะของคนเป็นบิดา มารดา ของเด็กและเยาวชน มีศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็ก เยาวชน และครอบครัว ศาลเยาวชนและครอบครัวกลางเพื่อให้การดำเนินการเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือสนับสนุนเด็ก และเยาวชน ซึ่งต้องหว่ากระทำคามผิดเข้าสู่กระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว และสามารถอยู่กับครอบครัวและชุมชนได้อย่างปรกติสุข ตลอดจนทำรายงานผลการให้คำปรึกษานั้น และแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เสนอต่อศาลเยาวชนและครอบครัวเพื่อประกอบการพิจารณาต่อไป หากการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องเปิดช่องให้ศาลเยาวชนรวมถึงศูนย์ให้คำปรึกษาที่มีนักจิตวิทยาประจำศาลเข้าไปมีบทบาทข้อมันนับว่าเป็นเรื่องที่ดีและเหมาะสมอีกทั้งยังเป็นประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนอย่างแท้จริง

5.2 ข้อเสนอแนะ

1. เห็นควรให้ศาลเยาวชนเข้าไปมีบทบาทเห็นชอบด้วยกับแผนรวมถึงมีอำนาจสั่งแก้ไขแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ในชั้นก่อนฟ้องของมาตรา 86 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 เนื่องจากอัตราโทษที่สามารถใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 5 ปี ซึ่งหากพนักงาน

อัยการจะใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา คือการหันเหคดี (Diversion) ก็ควรที่จะให้ศาลเยาวชนได้มีการถ่วงดุลแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ตลอดจนเงื่อนไขต่างๆของแผนเพื่อให้การหันเหคดีเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรมอย่างมีประสิทธิภาพตลอดจนศาลเยาวชนมีความเชี่ยวชาญในการแก้ปัญหาของเด็ก และเยาวชนมาอย่างเนิ่นนาน มีผู้พิพากษาสมทบที่มีความชำนาญในการแก้ปัญหา ตลอดจนเสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อเข้ามาแก้ปัญหา เด็กและเยาวชน รวมถึงศูนย์ให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เด็กและเยาวชนและครอบครัวที่มีความชำนาญ มีนักจิตวิทยาประจำศาล ในความเห็นของผู้เขียนเห็นว่าพนักงานอัยการยังมิได้มีการเตรียมพร้อมถึงการแก้ปัญหาดังกล่าวนี้เหมาะสม หากต้องเห็นชอบกับแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู หรือ สั่งให้แก้ไขแผน เนื้อหาหรือเงื่อนไขของแผน ประโยชน์สูงสุดที่จะตกได้แก่เด็กหรือเยาวชนนั้นอาจไม่ได้รับอย่างเต็มที่ ทั้งนี้จึงต้องมีการทบทวนแก้ไขบทบัญญัติของมาตรา 86 วรรคสองให้เป็นไปตามร่างกฎหมายที่ทางสำนักงานศาลยุติธรรมได้เสนอไปในครั้งแรก ความว่า “เมื่อพนักงานอัยการได้รับแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและความเห็นของผู้อำนวยการสถานพินิจตามวรรคหนึ่งแล้ว หากมีข้อสงสัยอาจสอบถามผู้อำนวยการสถานพินิจหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาได้ ถ้าพนักงานอัยการไม่เห็นชอบด้วยกับแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ให้สั่งแก้ไขแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูหรือสั่งดำเนินคดีต่อไป และให้ผู้อำนวยการสถานพินิจแจ้งคำสั่งของพนักงานอัยการให้พนักงานสอบสวนและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ หากพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยกับแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้รายงานให้ศาลทราบ เมื่อปรากฏต่อศาลว่ามีกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชน หรือเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลอาจสอบถามพนักงานอัยการ ผู้อำนวยการสถานพินิจหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องและศาลอาจสั่งให้ปรับปรุงแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูใหม่ก็ได้”

2. เห็นควรให้ศาลมีอำนาจในการค้นหาความจริงเกี่ยวกับการให้ความยินยอมของผู้เสียหาย และมีอำนาจตรวจสอบความยินยอมที่ผู้เสียหายได้ให้ไว้เพื่อการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา หากพบว่าความยินยอมเช่นว่านั้น ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ หรือ เด็กและเยาวชนต้องได้รับภาระเกินสมควรอันเนื่องมาจากการชดเชยค่าเสียหายเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชนและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ให้ศาลมีอำนาจในการเพิกถอนการให้ความยินยอมนั้นและให้ถือว่าแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนนั้น ไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงให้ศาลมีอำนาจสั่งตามที่เห็นสมควร โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กข้อ 3

3. เห็นควรให้มีการจัดการอบรม ซักซ้อม ทำความเข้าใจร่วมกัน ในระหว่างองค์กรผู้ปฏิบัติหน้าที่ ตลอดจนผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญารวมถึงการทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างองค์กร ศาล พนักงานอัยการ

ตำรวจ ทนายความหรือที่ปรึกษากฎหมาย สถานพินิจ ศูนย์ให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟู นักจิตวิทยา เนื่องจากมีข้อสังเกตว่าศาลเยาวชนและศูนย์ให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ไม่มีอำนาจลงไปเห็นชอบและทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 86 เนื่องจากเป็นอำนาจของผู้อำนวยการ สถานพินิจ หากศูนย์ให้คำปรึกษาทำงานร่วมกันกับสถานพินิจในการทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูขึ้น ก่อนฟ้องแล้วย่อมเป็นประโยชน์สูงสุดกับเด็กและเยาวชนมากที่สุดที่องค์กรที่มีความเชี่ยวชาญ ทางด้านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูช่วยกันกลั่นกรองถึงความเหมาะสมของแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู